

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

จุฑารัตน์ บุญวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กุมภาพันธ์ 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

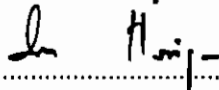
การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2551

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ จุฑารัตน์ บุญวัฒน์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

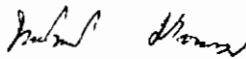

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวณา กิริยตุงค์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนัดดา แนนเกษร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ มาลาธรรม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวณา กิริยตุงค์)

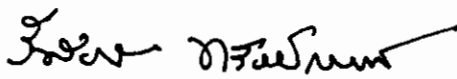

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนัดดา แนนเกษร)

.....กรรมการ
(ดร.ประชา อึ้ง)

คณะพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณีกรณีย์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่.....10.....เดือน.....กุมภาพันธ์.....พ.ศ.2552

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวนา กิริติคุณวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนัดดา แนบเกษร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียด ถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่าง สูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ มาลาธรรม อาจารย์ประจำภาควิชา พยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และดร.ประชา อินัง กรรณการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และวิจารณ์ผลงาน ทำให้ งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ และหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลบรรพตพิสัย ที่สนับสนุนและให้โอกาสผู้วิจัยในการลาศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมงานทุกท่านของ โรงพยาบาลบรรพตพิสัย ที่ให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ ในการทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วยนอก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน โรงพยาบาลหนองบัว และโรงพยาบาล ชุมแสง ที่ให้ความอนุเคราะห์ และช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้เป็นเบ้าหวานชนิดที่ 2 ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณทุกคนในครอบครัว เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่คอยให้กำลังใจ สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีเสมอมา และอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และความรู้ความเข้าใจในวิชาการด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิจัยได้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่สนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

จุฑารัตน์ บุญวัฒน์

49910379: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่; พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: ผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2/ภาวะซึมเศร้า

จุฬารัตน์ บุญวัฒน์: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2
(FACTORS RELATED TO DEPRESSION IN PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ภาวนา กิริยิตววงศ์, ปร.ค., ชนัดดา แนบเกษร, Ph.D. 116 หน้า.
ปี พ.ศ. 2551.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ เพศ สถานภาพสมรส สัมพันธภาพในครอบครัว ความรู้สึกลึกซึ้งในตนเอง จำนวนโรคร่วม และระยะเวลาของการเป็นเบาหวาน กับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการที่คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 378 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้สึกลึกซึ้งในตนเอง แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว และแบบประเมินภาวะซึมเศร้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน สถิติไค-สแควร์ และ Fisher's exact test

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยสัมพันธภาพในครอบครัว และความรู้สึกลึกซึ้งในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 อยู่ในระดับเล็กน้อยร้อยละ 32 รองลงมาอยู่ระดับปานกลางร้อยละ 25.7 และอยู่ระดับมากร้อยละ 17.2 ปัจจัยด้าน อายุ จำนวนโรคร่วม และระยะเวลาของการเป็นเบาหวานมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .35, r = .50, r_s = .47$ ตามลำดับ) สัมพันธภาพในครอบครัว และความรู้สึกลึกซึ้งในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.37, r = -.49$ ตามลำดับ) ส่วน เพศ และสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($V = .29, p < .01; V = .21, p < .01$ ตามลำดับ)

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ดังนั้น บุคลากรในทีมสุขภาพ ควรจัดโปรแกรม การเฝ้าระวัง ป้องกันช่วยเหลือ หรือลดภาวะซึมเศร้า รวมทั้งจัดโปรแกรมเสริมสร้างความรู้สึกลึกซึ้งในตนเอง และส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว เพื่อป้องกันภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

49910379: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES/ DEPRESSION

JUTHARAT BOONYAWAT: FACTORS RELATED TO DEPRESSION IN
PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES. ADVISORY COMMITTEE: PAWANA
KEERATIYUTAWONG, Ph.D., CHANUDDA NABKASORN, Ph.D. 116 P. 2008.

This descriptive research aimed to ascertain the relationship among age, gender, marital status, family relationship, self-esteem, number of comorbidity, and duration of having diabetes with depression in persons with type 2 diabetes. The subjects were 378 persons with type 2 diabetes at a diabetic clinic in sixty beds community hospitals, Nakhonsawan province. The instrument was a set of questionnaires which consisted of 1) Demographic Data Questionnaire 2) Rosenberg's Self-Esteem Questionnaire 3) Family Relationship Questionnaire and 4) Beck's Depression Inventory. Data were analyzed with descriptive statistics, Pearson's product moment correlation coefficients, Spearman's rank correlation coefficients, Chi-square, and Fisher's exact test

The findings revealed that the mean scores of the family relationship and self-esteem were at a moderate level. Thirty-two percent of the sample had a mean scores of depression at a mild level, 25.7 percent at a moderate level, and 17.2 percent at a severe level. Age, number of comorbidity, and duration of having diabetes had significantly positive correlations at the moderate level with the depression at the level of .01 ($r = .35$, $r = .50$, $r_s = .47$ respectively). Family relationship and self-esteem had significantly negative correlations at the moderate level ($r = -.37$, $p < .01$; $r = -.49$, $p < .01$ respectively). Gender and marital status had significant correlations at the low level ($V = .29$, $p < .01$; $V = .21$, $p < .01$ respectively).

The results of this study indicated that many factors were associated with depression in persons with type 2 diabetes. Therefore, health care providers should develop a program to prevent, support, or decrease the depression. In addition, the program for promoting self-esteem and family relationship should be supported to prevent depression in persons with type 2 diabetes.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
โรคเบาหวาน.....	14
การดูแลตนเองที่จำเป็นของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	17
ภาวะซึมเศร้ากับความเจ็บป่วยเรื้อรังจากโรคเบาหวาน.....	19
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	31
วิธีลดภาวะซึมเศร้า.....	40
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
สถานที่ศึกษา.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	45
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	49

สารบัญ (ต่อ)

การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
4 ผลการวิจัย.....	53
ผลการวิจัย.....	53
ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง.....	54
คะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว.....	56
คะแนนความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง.....	57
คะแนนภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	58
ภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	60
ภาวะซึมเศร้า จำแนกตาม อายุ จำนวน โรคร่วม และระยะเวลาของการเป็น เบาหวาน.....	60
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	62
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	66
สรุปผลการวิจัย.....	66
อภิปรายผลการวิจัย.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	79
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	93
ภาคผนวก ก ข้อมูลสำหรับผู้ป่วย.....	94
ภาคผนวก ข ในยินยอมเข้าร่วมการวิจัย.....	97
ภาคผนวก ค แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป.....	100
ภาคผนวก ง แบบสอบถามความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง.....	103
ภาคผนวก จ แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว.....	105
ภาคผนวก ฉ แบบประเมินภาวะซึมเศร้า.....	107
ภาคผนวก ช การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน.....	109

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก ซ ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสัมพันธภาพใน ครอบครัวของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 โดยรวม รายด้าน และรายข้อ (N = 379).....	111
ภาคผนวก ฉ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง อายุ สัมพันธภาพในครอบครัว ความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเอง จำนวนโรคร่วม และระยะเวลาของการ เป็นเบาหวานกับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 (N = 379).....	114
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	116

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน ร้อยละ ของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ($N = 378$)	54
2 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 โดยรวม และรายด้าน ($N = 378$)	56
3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 โดยรวม และรายข้อ ($N = 378$)	58
4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 โดยรวม และรายข้อ ($N = 378$)	59
5 จำนวน และร้อยละของผู้มีภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ($N = 378$)	60
6 จำนวนผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า จำแนกตาม อายุ จำนวน โรคร่วม และระยะเวลาของการเป็นเบาหวาน ($N = 378$)	61
7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง อายุ สัมพันธภาพในครอบครัว ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จำนวน โรคร่วม และระยะเวลาของการเป็นเบาหวานกับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ($N = 378$)	63
8 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ กับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ($N = 378$)	64
9 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรส กับภาวะซึมเศร้าในผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ($N = 378$)	64

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 10

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University